

SuomiAreena 2016 - Paneelikeskustelu: työelämä kuuluu kaikille

Työllä on elämän kokoisia merkityksiä ihmiselle: sen kautta tullaan osaksi yhteiskuntaa, löydetään oma arvo ja jätetään pysyvä jälki. Työn saaminen ei ole itsestään selvyyttä ja työelämästä syrjäytyneet jätetään liian helposti marginaaliin. Korkeasta työttömyysprosentista huolimatta monilla aloilla kaivataan lisää työvoimaa. Miten yhteiskunnan pitäisi muuttua, jotta vaikeasti työllistyvät, kuten nuoret työttömät, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajat ja vammaiset pääsisivät paremmin mukaan työelämään? Kuka tekee työt tulevaisuudessa? Millaisia asennemuutoksia kaivataan ja mikä on yrityksen vastuu?

Fazer viettää parhaillaan 125-vuotisjuhlavuottaan, ja yritys on kautta aikojen rakentunut suomalaisella työllä. Vuosi 2017 tulee olemaan täynnä tekoja, tapahtumia ja lahjoja satavuotiaalle Suomelle. Fazer julkaisi lahjansa jo nyt: 125 mahdollisuutta työelämään -hankkeen kautta annetaan 125 tilaisuutta pitkäaikaiseen työllistymiseen. Yhteistyössä Helsingin Diakonissalaitoksen kanssa toteutettavaan hankkeeseen sisältyy sekä lähiopetusta että työssäoppimista Fazerin toimipisteissä. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni osallistujista tulee työllistymään Fazerille pysyvästi, ja lopuillekin etsitään vaihtoehtoinen jatkopolku Helsingin Diakonissalaitoksen Työpiiri-hankkeen kautta. Työllistämishanke on kohdistettu etenkin pitkäaikaistyöttömille, nuorille työttömille, maahanmuuttajille ja osatyökykyisille.

Panelistit:

- Moderaattori: **Ulrika Romantschuk**, viestintä- ja brändijohtaja, Fazer-konserni.
- Opetus- ja kulttuuriministeri **Sanni Grahn-Laasonen**
- Helsingin Diakonissalaitoksen toimitusjohtaja **Olli Holmström**
- Kynnys ry:n puheenjohtaja **Amu Urhonen**
- Startup Refugees -verkoston perustaja **Riku Rantala**
- PAM ry:n puheenjohtaja **Ann Selin**
- Fazer-konsernin konsernijohtaja **Christoph Vitzthum**

Koulutuksen ratkaiseva merkitys: jokainen on lahjakas

Tulevaisuudessa koulutuksen merkitys korostuu entisestään ja työpaikan saaminen ilman peruskoulun jälkeistä koulutusta vaikeutuu. Opetus- ja kulttuuriministeri **Sanni Grahn-Laasonen** painotti paneelikeskustelussa, että koulutuksella on ratkaiseva merkitys heti varhaiskasvatuksesta lähtien. Omien vahvuuksien löytäminen ja itsensä arvokkaaksi ja osaavaksi tunteminen voi mullistaa elämän, eikä positiivisen palautteen tärkeyttä voi korostaa tarpeeksi. Panelistit painottivat, että jokainen on hyvä jossain ja kaikkien täytyy saada riittävästi tukea löytääkseen oman elämänsä polun, oman osaamisen ja intohimon, ja yleissivistävällä koulutuksella on tässä ratkaiseva merkitys.

Erilaiset tavat oppia pitäisi ottaa paremmin huomioon. Jos lapsi tai nuori ei sovi koulujärjestelmän muottiin hän saattaa lannistua ja tuntea itsensä arvottomaksi epäonnistujaksi, josta ei koskaan tule mitään. Jo lyhyt jakso koulun tai työn ulkopuolella voi syrjäyttää nuoren tehokkaasti yhteiskunnasta. Helsingin Diakonissalaitoksen toimitusjohtaja **Olli Holmström** totesi, että mahdollisuuksien luomiseen ja tarjoamiseen on panostettava entistä enemmän.

Yritysten on peilattava yhteiskuntaa

Yhteiskunnan on lähdeittävä siitä, että työelämä kuuluu kaikille. Yrityksen on oltava yhteiskunnan peilikuva ollakseen relevantti, totesi Fazerin konsernijohtaja **Christoph Vitzthum** ja kertoi, että Fazerilla kehitetään yhteiskunnan mukana. Tämä on asennekysymys, joka ei ole kaikille yrityksille itsestään selvyyttä: kun maahanmuuttajien määrä maassa kasvaa – heitä palkataan lisää. Työnantajalle on eduksi, että se työllistää monipuolisesti erilaisia ihmisiä. Vitzthumin mukaan kyse ei ole imagon luomisesta vaan aidosta tarpeesta.

Ministeri Grahn-Laasonen mukaan vähäinenkin työnteko voi estää syrjäytymisen ja kaikki työnteko hyödyttää sekä yksilöä että yhteiskuntaa. Grahn-Laasonen mukaan sosiaalietuuksia pitäisi siltä osin säätää. Panelistit keskustelivat siitä, että työntekijöitä etsittäessä korostetaan liiaksi erikoisosaamista: on syntynyt mielikuva että, työpaikkoja varten tarvitsee olla jonkin tietyn alan huippuosaaja. Panelistien mielestä tärkeämpää on kuitenkin työntekijän into, omistautuminen ja oppimishalu. Myös Kynnys ry:n puheenjohtaja **Amu Urhonen** korosti, että työnantajien pitäisi erityisosaamisen sijaan palkata asennetta ja tekemisen halua – ja olla valmis panostamaan palkkaamiinsa ihmisiin. Työnantajat saivat panostaa enemmän myös koulutukseen: motivoitunut työntekijä oppii kyllä erityistaitoa vaativat tehtävät.

Erityisryhmien työllistäminen ei ole hyväntekeväisyyttä

Kynnys ry:n Urhonen huomauttaa, että vammaiset luokitellaan helposti yhdeksi homogeeniseksi ryhmäksi. Vammaiset nuoret laitetaan helposti varhaiseläkkeelle tai heti vammautumisen jälkeen myöhemmällä iällä. Näin vammaisille viestitään, ettei heistä ole minkään työn tekijöiksi. Urhonen painotti, ettei terveinkään ihminen kykene hoitamaan kaikkia työtehtäviä – jokainen on hyvä jossakin ja vammaiset pitäisi entistä paremmin laittaa samalle viivalle kaikkien muiden työntekijöiden kanssa. Vammaisen palkkaaminen on työnantajalle yhtä kannattava teko kuin kenen tahansa palkkaaminen, ei suinkaan hyväntekeväisyyttä.

Vammaisten koulutukseen on panostettava, sillä yhä harvempi vammaisen hakeutuu korkeakouluun. Perinteisesti on lähdetty siitä, mitä ihminen ei osaa tai mihin hän ei pysty – vahvuuksiin katsomisen sijaan. Myös Helsingin Diakonissalaitoksen Olli Holmström sanoo, että esimerkiksi vammaiset ja maahanmuuttajat nähdään usein ongelmana ja esimerkiksi työpaikan esteettömäksi tekeminen turhana kustannuksena. Lopulta asenne ratkaisee, ja tällä hetkellä juuri asenne vammaisia ja maahanmuuttajia kohtaan luo ongelmia. PAM ry:n puheenjohtaja **Ann Selin** painotti, että yritys voi olla valtavasti muutakin kuin osakeyhtiölain puitteissa toimiva voitontavoittelukone.

Integraatiosta inkluusioksi: maahanmuuttajien kyvyt heti käyttöön

PAM:in Ann Selin ehdotti, että maahanmuuttajien integraatiota alettaisiin mieluummin kutsua inkluusioksi: tarkoitus ei ole sulauttaa yhteiskuntaan vaan ottaa kaikki mukaan sellaisina kuin ovat. Selinin mielestä parasta kotouttamista on töihin pääseminen ja suomen kielen oppiminen kantasuomaisten kanssa keskustellessa. Myös vastikään vuoden uhkarohkeimpana yrittäjänä palkittu Startup Refugeesin **Riku Rantala** kertoo, että turvapaikanhakijoiden joukko on valtavan moninainen professoreista lammaspaimeniin. Turvapaikanhakijoiden yrittäjyyttä mahdollistava järjestö on reilussa vuodessa kartoittanut tuhannen turvapaikanhakijoiden osaamisen, auttanut perustamaan kymmenen yritystä

ja työllistämään jo 26 ihmistä. Ilman yritysmahdollisuuksien tarjoamista moni maahanmuuttaja jää helposti vuosiksi systeemiin odottamaan kotouttamiskoulutusta ja lyhytkin toimeettomana vietetty aika passivoi ihmisen tehokkaasti. Vastaanottokeskuksessa odottelu ei Rantalan ja Selinin mukaan hyödytä ketään. Viranomaispuolella onkin vielä paljon kehittämistä: työelämään pitäisi päästä huomattavasti nykyistä nopeammin.

Helsingin Diakonissalaitos on keskittynyt erityisesti alaikäisten, yksin maahan tulevien pakolaisten auttamiseen. Toimitusjohtaja Olli Holmström kertoi olevansa vakuuttunut pikaisen kouluun pääsyn positiivisesta vaikutuksesta: kun lapsi saa koulupaikan kolme viikkoa maahan saapumisen jälkeen, kolmen kuukauden kuluttua hän osaa kielen ja on löytänyt hyvin oman paikkansa. Myös ministeri peräänkuulutti muutosta koulutusjärjestelmään: esimerkiksi kaikissa ammatillisissa opinnoissa ei pitäisi edellyttää täydellistä suomen kielen taitoa. Kielitaito on usein ongelmana myös työpaikan saamisessa sellaisissakin tehtävissä joissa suomen puhuminen ei ole välttämätöntä Tärkeää olisi luoda positiivinen kierre kaiken työllistämisen ja koulutuksen kanssa: kun asiasta innostuu, siinä usein myös onnistuu – ja näin innostuu uudelleen.